

Cinq poèmes de Hugo traduits en roumain et suivis d'une présentation

SARA

Leneșă de Sara,-n taină,
Fără haină,
Își dă-n leagăn trupu-i lis
Pe deasupra unei pline
Verzi piscine
Ce-și ia apa din Illys.

Din penumbra ta, scrînciobu,-l
Vezi în ciobul
De oglindă,-n care ea
Se admiră, făr' să poată
Pe ea toată,
Limpede, a se vedea.

Ori de câte ori aproape-i
Sticla apei
S-o atingă,-n clatin larg,
Poți să-i vezi și tălpi, și glesne,
Care,-n plesne,

Luciu-l tulbură și sparg.
Cu picioru,-ncearcă unda
    Și,-n secunda
Cînd fiori o trec și îs
Degetele-i albe ude,
    Se aude
Sara, chicotind de rîs.

Taci și,-n taină, o adoră!
    Într-o oră,
Ai s-o vezi, ca-ntr-un tablou,
Că,-ntre brațele-i, se-ascunde
    Cînd, din unde,
Iese goală cum Crai-Nou.

Căci un trup de alabastru
    E un astru
Răsărind de nicăieri!
Ea tot cată-n jur și, udă,
    Carnea-i nudă
Freamătă în adieri...

Cînd un zumzet, prin frunzare,
    Îi năzare,
De tăuni sau scarabei,
Ea roșește ca o rodie, —
    Nu e zodie
Rece-caldă ca a ei!

Ai să vezi, atunci, cu ochii

Ce, prin rochii
Și prin văluri, bănuie doar:
Nurii unei molcom-tandre
Copilandre
Cu priviri de-albastru moar.
Stropii-i lunecă pe umăr,
Fără număr,
Precum ploaia pe olan, —
Ca și cum s-ar scurge,-ntruna,
Câte una,
Perlele dintr-un colan.

Doar că,-n lenea ei adâncă,
Sara, încă,
Se dă-n leagăn, vrei, nu vrei,
Și,-n tăcerea din grădină,
În surdină
O auzi, pe limba ei:

«De-ar fi,-ntreg, al meu seraiul,
Ca în raiul
Lui Allah, aș ști să-mi scald
Goliciunile rozalbe,-n
Căzi din galben
Chihlimbar, cu șipot cald.

Ah, mi-ar fi, atunci, hamacul
Ca iașmacul
Cel din moale crepdeșin;
M-aș lungi pe-o otomană
Ce emană

Un parfum ce-ți dă leșin.

Eu, ce, numai cînd chepengu-i
Tras, mă zbungui, —
Goală m-aș juca în rîu,
Fără teamă de casapul
Ce-ți ia capul
Pentru un așa desfrîu;
Fără grija ce te-adumbră
Că, din umbră
De copac, boschet sau dîmb,
Te pîndește, negru, ochiul
Și deochiul
Fiorosului hadîmb!

Cine m-ar zori,-n odihna
Și în tihna
Mea, cînd mi-aș tîrși,-n serai,
Ca sultanele și beii,
Imineii
De atlas și fir corai?!»

Îndoielnicei prințese
I se țese
Visu-n tactul de pendul
Al scrînciobului, în care
I se pare
Că mai are timp destul.

Apei de pe tălpi și glesne,

Îi e lesne
Să se-mprăştie pe rogoz
Şi să picure pe tufa
Unde rufa
Sarei o adastă, roz.

Uită juna prea înceată
Că, în ceată
Cu suratele,-n livezi,
La cules, în coş cu anse,
De naramze,
S-ar cădea, acum, s-o vezi, —
Cu suratele-i ce cîntă
Şi se-ncîntă
Că nu-s vrednice de plîns
Ca zăbavnica de Sara
Care, vara,
Se găteşte pînă-n prînz!

Iulie 1828

NAVARIN, VI

Bieţi cairoţi, pe unde
Vi-s flotele imunde,
Ce-au fost purtat pe unde
Matrozi ce nu greşesc
Cînd pleacă la bătaie
Să spînzure şi taie,
Făcînd un foc de paie
Din focul cel grecesc?

În care altă parte
Vi-i droaia de catarte
Și cât e de departe,
Acum, de Padișah?
Tartane ce toptanul,
De ape mari, tot anul,
Precum Leviathanu,-l
Vor fi ținut în șah!

Apune Semiluna:
Pier, una câte una,
Escadrele,-n furtuna
De flăcări și de fier, —
Nu mai e nici o luntre,
Sub steagul flotei crunte,
Să lege, ca o punte,
Ceuta de Alger.

Pier, unul câte unul,
Caicele,-n simunul
De foc, pe care tunu-l
Stîrnește. — Unde e,
Sub ploaia cea de lave,
Puzderia de nave
Ducîndu-i flori și sclave
Sultanei validé?

Adio, prore, pupe,
Șalande și șalupe,
Ghimii cărînd ba trupe,

Ba trupuri de efeb!
Adio, goelete, —
Rămîn, din voi, schelete
Ce se-ncîlcesc în plete
De alge,-ntru Ereb.

Adio, mică barcă
În zbor de gîză, parcă,
La umbră de grea arcă,
Și care-o iei din loc
Cu aripile strînse,
De cum se umflă-n pînze
Fregatele constrînse
A da comanda «Foc!»

Adio, caravele
Pe care-alt rînd de vele,
Adaos la vîntrele,
Vă dă de gol în larg!
Adio, pînză mură
De brick, — care murmură
Ca o subțire-armură
Ce-atîrnă de catarg!

Adio, brigantină
Ce tai, ca o patină,
Cu vela ta latină
Talaz după talaz!
Adio, balanzelă
Cu talie de gazelă,
Ce,-n urmă-ți, lași dantelă
Pe-o mare de atlaz!

Adio, năvi barbare,
Carace și gabare, —
De voi, să se dezbare,
Vrea chiar oceanul vast!
Adio, yachturi, prame,
Feluci cu șase rame,
Mari yole cu trei flame,
Lugger cu dublu mast!

Armada Semilunei
E, astăzi, a genunei,
După ce-a fost a unei
Pașale ca un bonz
Sub verzile stindarde, —
Pe vasu-i care arde,
În tunet de bombarde
Și-n zvon de putred bronz!

Adio, flote stranii
Ce-ați bîntuit, cu anii,
În cap cu capudanii,
Arhipelagul grec!
Corăbii iluzorii,
Cu voi se joacă zorii, —
Vă zvîrle valu-n norii
Ce valului vă trec!

23 noiembrie 1827

DJINNII

Străzi sumbre,
În port;
Vagi umbre,
În fort;
Somn mare,
Pe mare
Și-n zare;
Ceas mort.

Prin alboarea
Fără stea,
Trece boarea
Noștii, grea;
Șesu-l taie
'N zbor de gaie
Cu-o văpaie
După ea.

Voce mai 'naltă,
De zurgălău;
Gnomii ce saltă
'N clinchetul său,
Cu siluete
De giruete, —
Fac piruete
'N aburul rău.

Sunetele,-n clocot,
Îs, acum, sodom;

Parcă bate clopot
De satanic dom;
Vuiet ca de ape
De prin mari vârtoape,
Năboind pe-aproape,
Dar cu glas de om.

Rumorii sepulcrale
A djinnilor, e-n van
Să i te-ascunzi din cale,
Să-ți cauți paravan;
Lumina ți se stinge,
O umbră te atinge
Și, lungă, se prelinge
Pe ziduri și tavan.

Doamne, hărmălaia șuie
E a demonilor trei;
Ea, din ramura de tuie,
Face un nevrednic vrej;
Strania liotă avidă
Zboară,-n străvezimea vidă,
Ca o negură lividă
În scăpărător vârtej.

Se-apropie pas cu pas! Închideți
Ferestrele de către drum!
De-acuma,-i greu să mai desfideți
Diavolii ce vin, duium,
Și-au să vă-ntunece oglinda,
Să vă despice,-n două, grinda,

Să zgâlțîie de ușă,-n tinda
În care n-ai să ieși, acum.

Lugubru urlat al oștirii negre
Ce,-aici, răzbate din adînc de iad;
Vacarm de temelii nemaiintegre
Și uruit de ziduri care cad;
Clădirea toată e un jalnic vaier,
Olanele i-s frunze care,-n aer,
Zburătăcesc de-a valma, într-un caier
De praf, în voia vîntului nomad.

Profetule, vîntoasei crunte
De-i pui o stavilă și-o-nchei,
Jur să-mi înclin pleșuva frunte
În inima unei moschei, —
Întîia care-mi iese-n cale!
Oprește,-n pragul casei Tale,
Puhoiul hoardelor fatale
Ce zgreapțănă geamlîcul ei.

Au trecut! — Năluca morții
Se topește ca un nor;
Nu-ți mai stau 'nainte porții,
Ciocănind, în ea, de zor;
Lanțuri zornăie-n văzduhul
Cel prin care trece duhul
Groazei; freamătă, ca stuhul,
Arborii, în urma lor.
I-auzi tot mai departe,
Mai turbure, mai stins,

Ca foșnetul aparte,
În verdele întins,
Al fragedei lăcuste
Pe firul ierbii-nguste;
Sau ca al ploii fruste
Pe caldarîmu-ncins.

Vagile silabe
De verset arab,
Sună tot mai slabe
’N suflul nopții, slab,
Pe mari plăji de aur
Unde,-ntr-un tezaur
Calp, copilul măr
Crede-se nabab.

Gloata funebră,
Dusă de vînt,
Intră-n tenebră
Fără cuvînt...
Murmur de unde
Reci și afunde, —
Glas ce răspunde
Ca din pămînt.

E cum bate
Pînza,-n port;
Cum se zbate
Briza,-n cort;
Sau cum cîntă
Și-i descîntă

O preasfântă
Unui mort.
E noapte,
Meleag
De șoapte
'Ntr-un cheag
De-alboare, —
O boare
Ce moare
În vag.

28 august 1828

O NOAPTE-N CARE, NEVĂZÎND-O AUZI MAREA

Stăruie-n auz,
Dinspre diguri ude,
Zvon de valuri nude
Ca un plîns confuz,
Chiar dacă se-aude
Și cîte-un cuvînt
Ca de nedeparte...
Asprul mării vînt
Suflă-n trîmbiți sparte.

Doamne, ce prăpăd!
Unde-o să încapă
O atîta apă?
Stele, nu se văd.
Pare să înceapă
Iarna pe pămînt!
Negru,-n orice parte...

Asprul mării vînt
Suflă-n trîmbiți sparte.

Rătăciți matrozi!
Brațe-ntinse,-n zare,
Spre un țarm ce pare,
Vai, la antipozi, —
De pe vasul care,
De ce au mai sfînt,
Astăzi, îi desparte...
Asprul mării vînt
Suflă-n trîmbiți sparte.

Fără urmă pier
Pînze și parîme;
Face-se fărîme
Ancora de fier;
Stau să se dărîme,
'N silnicul frămînt,
Zveltele catarte...
Asprul mării vînt
Suflă-n trîmbiți sparte.

Forfotă și chin!
Nici un far, în bură, —
Care,-n pîcla sură,
Ca un ochi divin,
Vede și se-ndură
De năieru-nfrînt
În sfruntări deșarte...
Asprul mării vînt

Suflă-n trâmbiți sparte.

17 iulie 1836

RUGĂCIUNEA PENTRU TOȚI, VII

Smirnă și tămâie!
Cast parfum de nard!
Mirt sau alămâie,
Olmuri ce mîngîie
Cînd, alene, ard!

Pajiști și coline
'N fumeg de altar!
Roze apriline,
Guri în care-albine
Dibuie nectar!

Asfodelă albă!
Crîng de blînd iasmin, —
Din care se-nvoalbă
Pasăre codalbă
Cu penaj carmin!

Crin cu-aurărie
De potir sfințit!
Ambră aurie!
Briză azurie
Pînă-n asfințit!

Crud miros de mlajă
Pe un mal de râu!
Duh pe care-o plajă
Umedă,-l degajă
Într-un vînt căliu!

Flori, celui Preaveşnic
Date-n dar, — la fel
Ca şi scumpul sfeşnic,
Cel ce arde veşnic
Pentru, numai, El!

Lujeri frînţi în două
De tăişul crud!
Spirite de rouă,
'N aurora nouă,
Prin văzduhul ud!

Miresmate hramuri!
Bronz sonor în turn!
Trîmbiţe şi flamuri!
Înflorite ramuri
La un ceas nocturn!

Tainică aromă
Adiată-n jur,
Cînd pogoară-n domă,
Tocmai din Pleromă,
Un arhanghel pur!

Pom al maicii Eve
Și al lui Adam,
Cu strălimpezi seve
Și cu neaieve
De suav balsam!

Dulce abur, încă
Drag lui Dumnezeu, —
Ce ești, tu, pe lîngă
Cel ce stă să plîngă
În genunchi și, greu

Încercat, își frînge
Mîinile, acum?
Lacrima-i de sînge
Biruie și-nfrînge
Bietul tău parfum!

Poți să i te-alături
Unui prunc din cer? —
Cînd, pe nor de-omături,
Cu heruvii-alături,
Buzele lui cer

Dragoste și pace
Pentru cei năfîngi, —
Rugă ce te face,
'N șoapta ei stîngace,
Să surîzi și plîngi!

15 iunie 1830

Ce-ar fi de spus în câteva cuvinte (omagiiale, însă nu de circumstanță) despre incomensurabilul Hugo?

Între altele, ceea ce dl Mihai Șora i-a spus prin telefon, deunăzi, traducătorului grupajului de față: anume că, citindu-i, de la un cap la altul, poezia, de-a lungul a mai multe luni de zile, în vederea unei mari ediții, a avut, acum un sfert de secol, revelația că mai toți post-hugolienii (“de Baudelaire”, să zicem, “au *surréalisme*”) se găsesc, nu numai virtualmente, dar și, uneori, textual, într-însul.

La care s-ar putea răspunde că, versificator infatigabil, “ciclop” și enciclopedic, era aproape imposibil ca Hugo să nu-și conțină, într-un fel, posteritatea, să nu-i anticipeze, pe alocuri și fulgurant, pe unul sau pe altul, — grație fortunei numerelor mari, la loteria cărora jucase. Argumentul e, desigur, falacios, în, cel puțin, măsura-n care-i vorba de un poet, *i. e.* un autor, nu de un cimpanzeu probabilistic, ce bate, *in aeternum*, la mașină!

Conștient sau nu, post-hugolienii aveau să-l epureze pe Hugo de o anume redundanță, de “un abuz” (spunea Sainte-Beuve) “de analiză și descripție”, de melodramă sau emfază, — printr-o operație de selecție (artificială) sau de decupaj, retrasând, astfel, harta domeniului poetic. Nu toți (și nu întotdeauna), — litanicul Péguy, de pildă, hugolianizând fără rețineri, conform, pesemne, schemei următoare (anaforice și, deci, repetitive): “Puisque j’ai mis ma lèvre à ta coupe encor pleine,/ Puisque j’ai dans tes mains posé mon front pâli,/ Puisque j’ai respiré parfois la douce haleine/ De ton âme...” Cât despre poeziile, în fine, ale acestui florilegiu sumar (și, oarecum, aleatoriu), e

evident că *Sara la baigneuse* (care-i combină, pictural vorbind, pe Fragonard și Ingres) e un Gautier *avant la lettre*, ne-, încă, expurgat, acesta, de unele psihologisme, dar nu mai puțin “art pour l’art”.

Sunt remarcabile, de altfel, în cazul lui Victor Hugo, poet al “corzii de aramă”, ce va să zică militant (ca unul care, în *Les Orientales*, face “lobby” antiotoman și, implicit, filoelen), neașteptatele-i viraje în gratuitul unei arte sonore și incantatorii: “de la musique avant toute chose!”

O insulă de verlainism într-un ocean de elocință, adică de “littérature”, e, între altele, *Navarin*, VI, — ce, amintind de catalogul corăbiilor din *Iliada*, este, în fond, o barcarolă, avându-și sursa inspirației într-un nomenclator naval exotic (pentru, firește, ne-matrozii care suntem).

(În paranteză fie spus: “O ma charmante,/ Écoute ici/ L’amant qui chante/ Et pleure aussi” este o strofă de Victor Hugo!)

Virtuozitățile formale sunt, în rest, un antidot, pentru poetul nostru, al unui retorism funciar, tehnica, în care excelează, scutindu-l de tapajul baricadei și de perorația de tribună, — ca, bunăoară, în *Les Djinns*, această cvasi-caligramă de forma unui romb trunchiat și care (în latineasca didascaliiilor lui Bach) ar fi un “per augmentationem in motu contrario”.

De adăugat, în încheiere, debussianismul unui titlu ca acesta: *Une nuit qu’on entendait la mer sans la voir*; ca și elogiul à la Mallarmé (poet, zicea Hugo, “impresio-nist”!) adus florilor, văzute ca “encensoirs flottants”, din *La Prière pour tous*, VII.

De unde, rezonabila concluzie că, anticipându-i pe atâția, mai mult sau mai puțin ingrați, altminteri, cu “le Père Hugo”, acesta e, prin definiție, un (după spusa lui Léon-Paul Fargue) “poète d’avenir”.

P. S.

Dacă traducerile ar putea fi dedicate, dedicatarul acestora ar fi domnul Mihai Șora.

Traduction et présentation de Șerban Foață